

N. PÁL JÓZSEF 2022.04.19 21:57 Frissítve: 2022.04.19 21:57

A boldog ember

utódai

– N. Pál József publicisztikája

Hiába imádom a futballt öt és fél évtizede, muszáj belátnom így öregedőben, hogy az egykor bővülő élményből nagyon-nagyon hiányzik valami nekem, valószínűleg örökre már. Pereghetnek az „ajánlók” tömegével beharangozott, sokaknak csodásnak ígérkező – ilyen és olyan – mérkőzések a televízióban napra nap, néha beléjük nézek, ám az eredmény tudomásulvételével, esetleg néhány perces összefoglalóval bőven beérem többnyire. Válogatottunk és klubcsapataink olykori nemzetközi meccseit nézem ugyan, az NB I fordulóiba csak bele-beleukkkantok inkább, még a ZTE éppen soros találkozója sem hoz lázba igazán. Úgy tetszik, e játék 1990 utáni üzleti „kiteljesedése” nálam végképp betette a kaput, s nem képes elkápráztatni már. Mintha a báj, az áhítat, az emberarcú, fölfokozott érzelmekkel is teli esendőség, a föl-fölvillanó humor esélye tűnt volna el, eszelősre „motivált” tekinteteket látok a pályán, a kispadon s a lelátókon is, már-már groteszk pillanatokat előhívó „akarást”, vicsorgó haragot vagy a lélek egyensúlyát fölfordító, eszeveszett „örömet”.

Hiszem, nem csak a magam nosztalgiára hajló természetével érzem, tapasztalom így. „És ha valami csoda folytán újra erőre kap a nehéz időket élő falusi labdarúgás (...), annak alapját alighanem már más mozgatók, más érdekek, más törekvések jelentik, és okkal tartunk attól, hogy a játék általunk szeretett esendő, őszinte, emberi arcát már nem látjuk benne viszont.” E mondat Csillag Péter Falusi futball: eltűnt félezer csapat című, e lap 2022. április 9-i számában megjelent írásában olvasható, s mert a szerző innen van a negyvenen, jelezheti, hogy a „modern”, immár két-három évtizedes korparancs nem kerítette a hatalmába végleg őt. A kétrészes, statisztikákkal, interjúkkal megerősített összeállítás a magyarországi falvak futballjának ezredfordulótól fölgyorsuló sorvadását mutatja be, az okokat boncolgatja alaposan és könyörtelenül, tanúságot téve arról is, hogy e fogyatkozást nemcsak a játékhoz való viszonyunk, hanem emberi minőségünk, a teremtett élethez való hozzáállásunk is megsemmisíti. Hisszük, nem hisszük, lehet, (a falvakból igen kevesen) sikeresebbek, ám összességében silányabbak s örömtelenebbek (!) leszünk e nagy-nagy rohanó vágyakozásban mindannyian.

Mikor kezdődött az „örömfoci” alkonya, nem tudható pontosan, én a '70-es világbajnokság brazil válogatottját szoktam utolsó „fecsként” említeni, biztosan azért, mert azt láthattam már, s az élmény erősen bennem él. Aligha úgy persze, ahogy megesett, hanem sokkal sűrítettebben. Ez

az élmény természete, hisz' – esküdözzön bárhogy, bármire! – nem a meccsekre, hanem a hajdani öröm, mámor (máskor bánat) intenzitására emlékezik a szurkoló rendszerint, azt vágyná átélni újra, azt tehát, amit – ugyanúgy! – nem lehet. Ez a nosztalgia fundamentuma.

Könyv a falusi footballról: Ha a pályák mesélni tudnának...

Ugyanez zajlik „alsóbb szinten” is! Én Zalaszent-iván 1967–1969 közti gárdájánál „jobb” – tudni-illik számomra emlékezetesebb – falusi csapatot nem fogok látni soha. A hatalmasakat vetődő kapus Szapács Lacitól a negyvenévesen mindenkit lefutó Vilics Imre balszélsőig az összes játékosra áhítattal, derűvel gondolok – noha voltak vereségeink –, s ez így lesz, míg élek. Az a gárda a járási egyben vítézkedett, hogy „szakmai értelemben” milyen színvonalon, a fene sem tudja már, de hogy a meccs hétről hétre az öröm ígérését, a várakozás reményét adta nekem (s másoknak is), az egészen bizonyos. Közösségi élményt, eseményt, az összetartozás melegségét, identitást, ha teszik, amire – ha már anekdotákban él csupán a történet, akkor is – évtizedek múltán is emlékezni lehet. S még valami a históriához tartozik: annak a csapatnak valamennyi labdarúgója a falunkban – közöttünk, velünk együtt – lakott!

Tukacs László Szabolcs-Szatmár-Bereg megye fehérgyarmati járásának „civilben” tanító footballmindenese (játékos, edző, szervező, toborzó, pályagondozó, játékvezető, lélekápoló stb.) és egy jó fél évszázados történet eleven emlékezete az 1970-es tiszai (neki, átélve szamosi) árvíz idején tapasztalt országos összefogást, mint gyermekkorra (kilenc volt akkor) maradandó élményét említi többször. Meg azt, hogy épp az összetartozás érzése porladt széjjel azóta, s a gyorsulva gyérülő footballcsapatok sem képesek újrászóni. Az árvíz hírért – a tizenharmadikat tapostam – átéltem az ország túlsó felében lakva is (a gyűjtésbe kedvenc szürke mackófelsőmet tettem bele, tényleg jó szívvel), ám azt csak sokkal később tanultam meg, hogy a közösségi tudat honi szétesése – a hagyományos életformák bomlása következményeként – épp ez idő tájt kezdett mutatkozni, hogy az új, igen vonzó minták szabad terjedésével a kilencvenes évektől robbanásszerűvé legyen. Bizony, a kicsi közösségek (akár egy ház építésére összejött társaság) és a falusi csapatok ebben a sodorban kezdtek fogyni egyre gyorsabb módon, az ezredfordulótól rohamosan már.

Tukacs László és Csillag Péter Ha a pályák mesélni tudnának... című könyvénel megejtőbb olvasmánnyal igen régen találkoztam. A Hátsó füves címmel megjelent műves album folytatásának – egy része kibontásának – is tekinthető valamiképp, ám több annál, mindenféle értelemben.

A szociográfia és a vallomás, az emlékbeszéd és a sirató műfaji elemei kavarnak e hol tűnődőn elégikus, hol humorosan derűs hangulatú könyvben, ami idő- és térbeli utazás is egyben. A tér a Trianonban meghagyott Magyarország legkeletibb járásának negyven

települése, az idő a múlt század hatvanas éveig (emlékfoszlányokban még régebbre) nyúlik vissza, a téma meg e térség egykori és mai futballja, közösségeinek sorsa, szóval az élete, amit a kötet hőse, narrátora, elbeszélője, kalauza, Tukacs szerint különválasztani nem lehet. Őt „halljuk”, hisz' az emlék, az élmény, a tapasztalat, a szó az övé, s csak a stiláris-szerkezeti „rendezés” a ritka arány- és minőségérzékű újságíróé, Csillagé.

A negyven, többnyire kicsi falu (Fehérgyarmat, a járási székhely város már) mindegyikében volt futballcsapat a történet elején, s több mint a felében megszűnt azóta – igen nagy százalékban 2000 után. Akad, ahol a pályát is fölszámolták, ott, mondja a vendéglátó, csapatot életre hívni többé nem lehet, s biztosan elvesznek a tehetségesebb gyermekek is. A változás statisztikai, demográfiai, életformaváltsábéli okai (kevesebb gyermek, elvándorlás, megélhetési kényszer stb.) is szóba kerülnek persze, ám a remekül mesélő népművelő, magyart, környezetismeretet, testnevelést, sakkot, cigány népismeretet is tanító, máig fáradhatatlanul aktív (játszik is még) hatvanegy éves bölcs férfi a lélektani, jellem- és magatartásbéli sorvadás jelenségeinél lyukad ki minduntalan. Nincs kitartás, élet- és természetszeretet, még állatot sem nagyon nevelnek, ellustul, jó példával is kevésbé befolyásolható a nép, nemigen segítünk a másinak, egyáltalán, nem figyelünk, nem szeretjük egymást eléggé már. A futball meg, mondja, a társadalom leképezése, ott menten kiderül, ki hogy áll az élethez, a közösséghez, mert aki a munkában lusta, az a pályán is, így e siralmas tendencia a játék sorsát befolyásolja törvényszerűen. Sikert ma is akarnak persze egyesek, de gyorsan, az arányérzék (melyik falu mit bírna?) elveszett, a csapat, ami térségbéli „idegenlégiósoknak” fizet, a helyi utánpótlás még pislákoló esélyét tömi el, így kérészéletű lesz az eredmény is biztosan. S mert a megszállott „égtartók” hamarosan kihalnak, megfordíthatatlan a folyamat, kivédhetetlenül.

Tukacs László „beszél”, s én egy ritka tiszta, őszinte, empatikus, az életét a teljesség ígézetében élő lelket „hallgatok”. Egy keserűségei közepette is „boldog embert” alighanem. Tiszacsécsén, Móricz Zsigmond szülőhelyén nőtt fel ő, s játszott Magosligeten, az íróóriás hőse, Joó György, A boldog ember történetmondója falujában is (se itt, se ott nincs már foci), és sorsa, néhai földijének a küszködés közben is fölörölhetetlen életbizalmára emlékeztet engem valamiképp.

Ami biztos: teszi a dolgát rendületlenül. („Nem szabad veszni hagyni a falusi futballt” – ez az utolsó gondolata) Nem tehet mást, hisz' az életet és a labdarúgást egyként és együtt érti-éli ő. Ez úgy igaz, miként az, hogy csak az a lélek tudja, miért adta Isten e játékot nekünk – avagy mi az az „őszinte, emberi arc” ami annyira hiányzik belőle már –, aki érti e könyvet is.

[A Nemzeti Sport munkatársainak további véleménycikkeit itt olvashatja!](#)

